

CARMEN KORN

FILLES D'UNA NOVA ERA

Una novel·la emocionant sobre quatre dones que van fer front
als moments crucials del segle XX amb la força de l'amistat

CARMEN KORN
FILLES
D'UNA NOVA ERA

Traducció de Cristina Sala

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *TÖCHTER EINER NEUEN ZEIT*

PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2020

© ROWOHLT VERLAG GMBH, REINBEK BEI HAMBURG, 2016

© DE LA TRADUCCIÓ: CRISTINA SALA, 2020

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2633-6

DIPÒSIT LEGAL: B. 3.313-2020

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, S.L.

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com **ecològic**
i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Març, 1919

La Henny va alçar el cap i va parar l'orella. Havia sentit un soroll procedent del pati, un soroll nostàlgic, que havia pujat fins a la segona planta on era ella i l'havia traslladat al passat, com un repic de campanes o el cant d'una merla. Li van venir a la memòria els dissabtes de la seva infància. Els dissabtes d'estiu. El centelleig de l'aigua del bidó en què recollien l'aigua de la pluja. Les groselles blanques que li deixaven collir dels branquillons adossats al mur del fons del pati. L'olor del pastís que la seva mare havia ficat al forn per a diumenge. El seu pare, que havia tornat del despatx i xiulava fluix mentre es desfeia el nus de la corbata i es descordava els botons del coll de la camisa.

La Henny es va acostar a la finestra, la va obrir i va escoltar el soroll que li havia evocat totes aquestes imatges: el grinyol del vell gronxador.

Encara faltava molt perquè arribés l'estiu. El nen que es gronxava portava polaines de punt gruixut i un abric curt. El cel era gris, els grosellers encara no tenien fulles. A les branques del salze, però, ja brotaven els primers aments, les allasses de primavera resseguien la vora del

prat i fins i tot la llum semblava més esperançadora que els dies anteriors. Els mesos foscos de l'hivern havien quedat enrere, juntament amb els anys foscos de la guerra.

—Encara vas amb camisa de dormir i t'has abocat amb el fred que fa. —La Henny es va girar cap a la seva mare, que acabava d'entrar a la cuina i s'acostava a la finestra on era ella—. No són ni les vuit del matí i la Lüder ja ha aviat el nano al pati. —L'Else Godhusen va brandar el cap—. I tu, espavila. Encara queda una mica d'aigua calenta al bullidor, te l'abocaré a la palangana.

El nen va baixar del gronxador i va desaparèixer de la vista de la Henny. Devia haver entrat a casa pel soterrani. El gronxador encara es va gronxar una estona. La Henny es va girar d'esquena a la finestra i es va atansar a l'aigüera. Va deixar córrer l'aigua freda de l'aixeta sobre la calenta del bullidor a la palangana esmaltada i va córrer la cortina de cotó blanc robust, amb un brodat amb ullets que acabava a un dit del terra de linòleum. Les anelles de la cortina van lliscar per la barra de ferro, i la tela blanca de cotó va formar un petit reservat al mig de la cuina.

El seu pare havia instal·lat la barra de ferro poc després que la Henny complís dotze anys. «La mossa es fa gran», havia dit en Heinrich Godhusen. «No pot ser que la vegem mentre es renta». El dia anterior, la Henny havia fet dinou anys, i el seu pare feia molt de temps que era mort. Havia caigut a la Gran Guerra.

La Henny es va treure la camisa de dormir i va agafar el sabó perfumat de violeta que reposava a la sabonera. No era tan aspre com el dels temps de guerra, que amb prou feines contenia greix i havien fet molent pràcticament qualsevol cosa, fins i tot argila de totxos. Va submergir el valuós sabó un instant i el va fer lliscar d'una mà a l'altra amb cura fins que va fer una mica d'escuma.

A continuació, la Henny va començar a rentar-se de cap a peus.

—El perfum s'escampa per tota la cuina —va dir la seva mare, plena d'orgull. El sabó de violeta havia estat el seu regal d'aniversari, juntament amb un maletí de llevadora, que, malgrat que era de segona mà, estava en bon estat. L'Else Godhusen havia sacrificat una mica de margarina per abrillantar el cuir fosc. «Per a la futura llevadora», havia dit. «És encara millor que infermera. Que orgullós que estaria el teu pare».

Mare i filla havien intentat dissuadir-lo d'oferir-se voluntari per anar a la guerra de manera precipitada amb només trenta-vuit anys. «No et facis l'heroi», havia dit l'Else. A en Heinrich Godhusen, però, se l'havia endut el deliri patriòtic de l'agost del 1914. Havia saludat amb el barret. No el rígid, sinó el barret de palla lleuger, que es bellugava amb alegria. «Visca Alemanya. Visca el kàiser». La banda tocava; del canó dels fusells sortien flors.

La guerra se l'havia endut, havia mort i l'havien enterrat a Masúria. El segon batalló del regiment de reserva ja s'havia assentat al front oriental al setembre. «La guerra és un infern», havia escrit en Heinrich a l'Else. La Henny, però, no en sabia res.

—Em va semblar que a la Käthe li va fer una mica d'enveja el teu maletí —va dir l'Else Godhusen—. A veure amb quina bossa es presenta al Finkenau. Ja és estrany que hagin acceptat la Käthe, deixada com és. De seguida vaig veure que no tenia les ungles gaire netes...

—Mare, prou —va dir la Henny rere la cortina. La seva millor amiga de la infància havia dubtat abans de sol·licitar una plaça d'aprenent com ella. Ser llevadora al Finkenau, que els darrers cinc anys s'havia convertit en una de les millors cases de maternitat del país, semblava un

objectiu massa ambiciós per a la Käthe, que ajudava a la casa de beneficència—. Coneixes la Käthe des que tenia sis anys, però a vegades penso que no et cau gens bé. —Va agafar la camisa de dormir que havia penjat a la barra.

—Pots sortir nua. No t'hauria de fer vergonya que et vegi la teva mare, i a la cuina no fa fred.

La Henny va descórrer la cortina i va sortir enfundada en la camisa de dormir.

—Has sentit el que t'he dit?

—Que no he anat a buscar l'última ampolla de vi del pare al soterrani perquè ens la beguem tu, jo i la Käthe?

—Així, ara et cau bé?

La mare de la Henny va trigar una estona a respondre.

—Sí que em cau bé —va dir finalment—. Només que tu ets més elegant.

—A la teva mare li falta un bull —havia dit la Käthe la nit anterior, en acomiadar-se de la Henny a la porta principal—. I no em facis parlar de la seva tossuderia en temes polítics...

La celebració d'aniversari havia començat bé. S'havien acabat l'ampolla d'Oppenheimer Krötenbrunnen del 1912 i també havien pres un vi escumós, que havia envellit massa i ja era tèrbol. Havien alçat les copes per la Henny i pel seu pare, que en pau descansés, i tot seguit havien brindat per les dues futures llevadores. Ho havien acompanyat de llesques de pa amb ceba picada i cogombrets envinagrats, que l'Else havia trobat entre una colla de pots de conserva buits.

—Una vegada, en Heinrich i jo vam demanar consomme amb làmines d'or autèntic —es va delectar—. A l'ostreteria Cölln's. Al teu pare no li van agradar les ostres, deia que tenien massa gust de peix.

—Or a la sopa. —La Käthe va brandar el cap—. A l'hotel Reichshof tenen pastissats francesos amb cobertura rosa i ametlles ensucrades. Brillen i tot. Però les cartilles no valen.

—Sempre has estat llaminera. —La mare de la Henny va fer veu d'ofesa. Li hauria agradat parlar una estona més de l'esplendor d'abans de la guerra—. És increïble que hi torni a haver *petits fours*, si fins no fa gaire estàvem en guerra contra França. I es pot saber com vas acabar al Reichshof, Käthe?

—Per postres hi ha pastís marbrejat —es va afanyar a dir la Henny per dirigir la conversa cap a aigües menys perilloses.

—És petit, però. No teníem prou ingredients per omplir el motlle gros. La Käthe no en tindrà ni per començar.

—Així val més que no el toquem —va dir la Käthe—. Encara ens farà llàstima.

Potser a l'Else Godhusen li havia pujat el vi escumós al cap. La Henny estava disposada a creure que era per això, que la seva mare va entonar la cançó del Rin.

*No el tindran, el Rin lliure alemany,
encara que el reclamin a crits com àvids corbs.¹*

—La guerra va ser un crim —va intervenir la Käthe a la segona línia—. Va perjudicar tots els països. I el kàiser és un canalla.

—Però també va ser un acte de gran coratge. A la meua cuina no vull discursos comunistes, Käthe.

1. *Sie sollen ihn nicht haben, den freien deutschen Rhein. / Ob sie wie gier'ge Raben sich heiser danach schreien.* Cançó patriòtica del 1840 dirigida contra els francesos. (N. de la t.)

En aquell instant, el vespre es va torçar.

Mentre la Käthe recorria els pocs metres que la separaven de casa seva, al Humboldtstrasse, on vivia sola amb els seus pares des de la mort dels seus germans petits, la Henny s'havia permès somiar per un instant que tenia una habitació per a ella sola. Una habitació sense l'omnipresència de la seva mare.

La Henny i la Käthe havien crescut així, veient la casa de l'altra. Els pares de la Henny se n'havien anat a viure en aquella casa cantonera de quatre plantes que hi havia a la part més oriental del barri d'Uhlenhorst, a tocar de Barmbeck, poc abans que la Henny comencés educació primària. La Henny havia vist aquella nena de cabells negres que duia trenes i el davantal tort el primer dia del curs. La Käthe duia un cucurutxo de laminadures a la mà, igual que la Henny. Portava baietes penjades a la motxilla per netejar la pissarra. Les baietes voleiaven. Les trenes voleiaven. Trenes negres, trenes rosses. Era un dia de tempesta.

—Mira, quina manera més matussera de cordar-se el davantal —havia dit l'Else Godhusen. En aquella època ja tenia la mirada severa. Aquella hostilitat cap a les altres persones.

El dia anterior, abans d'anar-se'n a dormir, la seva mare encara havia cantat a plens pulmons tres llargues estrofes d'aquella maleïda cançó, per a desgràcia de la Henny. L'última estrofa l'havia perseguit en somnis: «Fins que l'aigua hagi cobert les despulles de l'últim home».

L'havia turmentat sense pietat fins que el cruixit del gronxador l'havia rellevat.

La Henny es va posar el vestit jaqueta gris clar de llana pentinada, que l'Else li havia cosit a partir d'un vestit del

pare, i la brusa blanca amb repunts. Es va calçar les botes i se les va cordar.

—Que arreglada —va dir l'Else—. Passa-t'ho bé, gaudeix de la llibertat. Però vull que tornis abans del migdia, d'acord?

La Henny va fer un petó fugaç a la galta de l'Else i va tancar la porta darrere seu. Quan va ser al carrer, es va aturar i va alçar la vista fins al segon pis per saludar l'Else, que, com sempre, s'havia atansat a la finestra. Tot seguit, es va ajupir i es va tornar a cordar una de les botes negres.

Havia vist unes sabates de taló a l'aparador de Salamander. De pell girada suau. Potser se les compraria per començar la formació al Finkenau. Començar una nova vida amb bon peu. Lluny de l'Else.

—Tornem a començar —havia dit la Käthe el vespre anterior, i havia alçat el puny mentre la Henny l'observava des de la porta de casa. Quan eren petites, necessitaven de sis a vuit salts llargs per anar des de la casa de la Henny, a la cantonada del Schubertstrasse, fins a la de la Käthe, al Humboldtstrasse, que quedava just al davant. La Käthe era qui feia els salts més llargs.

Una habitació per a ella sola. Una porta que es pogués tancar amb clau. Amb el seu sou d'infermera s'ho hauria pogut permetre, però l'Else no n'havia volgut ni sentir parlar. El simple fet d'anar-se'n del dormitori dels pares, on des de l'esclat de la guerra dormia al cantó del llit del pare, en lloc de fer-ho al llit plegable de la seva infància, ja havia estat una prova de força.

La Henny havia ocupat la petita sala d'estar, neta com una patena i reservada per a ocasions especials, i s'havia instal·lat a la *chaise-longue* fins que la seva mare per fi li havia permès baixar el llit plegable de les golfes a la sala d'es-

tar. Això havia passat l'hivern anterior i, des d'aleshores, no havia vist més la clau de la porta de la sala.

Al matí, quan havia sentit el gronxador, li havia vingut un altre record a la memòria. El borinot mort que un dia havia trobat al pati. La petita Henny s'havia quedat de pedra en descobrir que els borinots es podien morir a l'estiu. El seu pare l'havia recollit, l'havia acomodat en una de les seves mans grosses i, tot seguit, se n'havia anat al camp a enterrar-lo.

El bonifaci del seu pare, que s'havia deixat arrossegar per la bogeria de la guerra. «Castell fort és el nostre Déu», cantava davant del mirall mentre s'afaitava l'últim dia que havia passat a casa. La seva filla enyorava molt en Heinrich Godhusen.

—T'hauràs de raspallar bé les mans, si vols ser llevadora —va dir en Karl Laboe mentre esguardava la seva filla des de darrere.

—No pateixis —va dir la Käthe—, mans polides. —Va agafar aigua amb les mans i es va mullar la cara. Després faria tota la resta, quan el pare se n'anés.

—Doncs a mi em sembla que et rentes com un gat.

—M'estimo més anar a la piscina que no aguantar les teves mirades lascives.

—No siguis impertinent, Käthe. Encara vius sota el meu sostre i així continuarà una bona temporada, mentre aprenguis l'ofici de llevadora. —En Karl Laboe va recolzar les mans sobre la taula de la cuina i es va aixecar del canapè. Tenia una cama rígida des de l'accident laboral que havia patit a la drassana, però precisament per això s'havia deslliurat d'anar al front. Amb tot, la vida al front domèstic tampoc no havia estat precisament un passeig:

poca teca i dues dones per sofrir—. La teva mare arribarà tard. L'han agafat en una casa nova. Una família de senyorets que viuen al Fährstrasse. Hi va a netejar.

—Ja ho sé. Ves-te'n, va.

—Calma, que el teu pare no és cap tren exprés —va dir en Karl Laboe, i va agafar el bastó, que estava recolzat al cantell de la taula.

La Käthe va respirar fondo quan finalment va sentir que la porta del pis es tancava. Si treballés a la fàbrica, no trigaria a poder pagar-se una casa per a ella sola. Ara, en canvi, l'esperaven dos anys d'aprenent: una eternitat. Tant era, la Henny tenia raó. Quan correria riscos, si no ho feia ara que tenia dinou anys? Però per què el seu pare s'oposava d'aquesta manera a la idea que l'única filla que li quedava esdevingués algú a la vida?

Es va treure els enagos i va continuar rentant-se. L'aigua de la palangana feia estona que s'havia refredat i el sabó era tan aspre com una pedra tosca.

—Que bé que tinguis ambició —li havia dit en Rudi, el noi que havia conegut al gener a les Joventuts Socialistes. En Rudi tenia els cabells foscos i arrissats, i treballava d'aprenent de caixista al diari *Hamburger Echo*. Era sis mesos més jove que ella i sempre li recitava poemes. Bé, no sempre. Però durant els dos mesos que havien passat des de gener, ho havia fet almenys quatre vegades. Era molt probable que aquell dia n'hi llegís un altre mentre la Käthe es menjava un d'aquells pastissos rectangulars a la cafeteria del Reichshof. Encara no havia preguntat a en Rudi d'on treia tants diners per poder-se permetre aquells luxes.

La Lina va agafar de l'armari el llençol gros de lli, que duia les inicials de la seva mare brodades. Una de les po-

ques peces bones que no havien portat al mercat negre i, malgrat tot, amb això no n'hi havia hagut prou per salvar-los de la fam durant l'hivern dels naps, el 1916. El pare havia mort dos dies abans de Nadal i la mare l'havia seguit el gener següent. El metge de capçalera havia escrit «insuficiència cardíaca» al certificat de defunció, la qual cosa era un gran eufemisme. Recordava la desesperació d'en Lud, que aleshores només tenia quinze anys. La certesa, a l'inici reprimida, que els pares havien mort de fam per assegurar la supervivència dels seus fills.

Els Peter havien trigat molts anys a tenir fills. Tenien més de quaranta anys quan va néixer la Lina, el 1899, i en Lud, dos anys després. El pare i la mare havien estimat la Karoline i en Ludwig més que res al món i s'havien sacrificat per ells. Una idea insuportable. En Lud patia encara més que ella.

La Lina es va sacsejar, com si es pogués espolsar aquells pensaments, i va obrir la porta que donava al petit quarto annex a la cuina, en què el seu germà havia instal·lat una dutxa. Era un manetes, en Lud. Potser hauria valgut més que hagués après un ofici manual, en comptes d'entrar d'aprenent de comerciant. En Lud volia ser comerciant, com el pare. Tants esforços per preservar un record. Per a què? Només eren vestigis d'una època passada.

Es va despullar, va deixar la roba sobre el tamboret i es va col·locar sota el telèfon de la dutxa. Al principi, només queien gotes. En Lud havia connectat la canonada d'aigua de la cuina, que estava paret amb paret amb allò que temps enrere havia estat un rebost. No era la solució ideal, però era molt millor que rentar-se només per dalt i per baix a l'aigüera. A més, de tota manera feia molt de temps que no tenien res per guardar al rebost. Els pocs aliments que tenien cabien a la nevera i a l'ampit de la finestra.

El sabó era raspós, però ara almenys rajava una mica d'aigua. Amb la pell de gallina, la Lina es va rentar i es va eixugar fins que la pell se li va envermellir. Va mirar les peces de roba. Quina ximpleria portar cotilla quan se li podien comptar les costelles una per una. N'hi havia prou de cenyir-se el vestit folgat amb el cinturó.

El segon estiu de guerra, el professor de dibuix havia animat totes les alumnes que deixessin de torturar-se amb aquells vestits tan cenyits que no els deixaven ni moure's bé. Pronunciava les paraules *barba de balena* com si fossin immorals. Era admirador d'Alfred Lichtwark i partidari de la pedagogia reformista. La Lina de setze anys estava enamorada fins a la medul·la del jove professor de dibuix. Més endavant, es va assabentar que havia mort a França, el país on sempre havia volgut viure.

Ella s'ha quedat amb aquella idea de l'amor per un home i la determinació de ser mestra per contribuir més endavant a transformar les escoles del país. Era agosarat pensar que l'antiga pedagogia també tenia part de culpa en aquella guerra horrorosa? Havia format un exèrcit de súbdits.

La Lina havia temut que enviessin en Lud al front fins als últims dies del conflicte. Amb tot, l'aprenent de comerciant de Nagel & Kaemp, fabricant de grues marítimes i portuàries, s'havia deslliurat d'anar a la guerra. La Lina havia promès a la seva mare que el cuidaria. Almenys això ho havia aconseguit.

Es va vestir i va portar la cotilla a la cuina. Per bé que feia molt de temps que el ganivet afilat no tallava res, va lliscar per la cotilla com si fos de mantega. La Lisa gairebé hi va trobar gust. Ho va fer en memòria d'un professor de dibuix.

L'Ida va cridar. Ella mateixa se sentia la irritabilitat a la veu i va començar a cridar de nou, aquesta vegada de manera més estrident. S'ho agafava amb calma, la Mia. Aquella noia nova era una beneita insolent. Ara que ja sortia aigua calenta de l'aixeta, els criats ja no havien d'anar al soterrani a buscar carbó per encendre les estufes. Amb tot, la feien esperar una eternitat fins que la banyera estava a punt.

Es va mirar els dits rosats del peu i les ungles resplendents que sobresortien del barnús de ris suau llarg fins a terra. Tenia disset anys i tota la seva vida era de color rosa.

La guerra havia estat terrible. No es podia menjar de tot i al cap d'un temps també s'havien quedat sense les exquisides teles per a roba que els arribaven de París i Londres. Coneixia gent que havia perdut els fills al front. A part d'això, no havien patit gaire, ni tan sols havien passat gana. Els Bunge tenien els millors contactes.

En Friedrich Campmann, per exemple, que s'havia format al banc Berenberg, havia superat la guerra sense una sola esgarrinxada. El seu pare veuria amb bons ulls que abraqués el festeig d'en Campmann. Amb tot, significava res per a ella?

L'Ida va agitar el cap lleument cap a un costat per espolsar-se aquell pensament, encara que no la veia ningú. Bé, sí: la beneita petulant es va plantar davant seu i la va mirar.

—Espero que em preparis l'aigua per banyar-me—va dir l'Ida—. Que sigui ben calenta. I ja hi pots ficar força oli d'avet negre.

—No ho pot fer vostè mateixa? Tinc molta feina.

L'Ida Bunge va agafar aire. Des dels dies de la Revolució, eren tots uns pocavergonyes. Quina xusma. No més li calia fer espetegar els dits perquè la *maman* fes fora la Mia. Aquella beneita devia pensar el mateix, perquè li

va fer una breu reverència, va obrir les aixetes amb diligència i es va inclinar sobre l'aigua, que omplia la banyera sota una bafarada de vapor.

—Deixa-ho estar —va dir l'Ida—. Ves a fer el que hakis de fer. Ja tens el cap vermell com un tomàquet. Com és que tens tanta energia? Tant mengeu?

La Mia semblava molt avergonyida. Va fer una altra reverència i es va retirar. Quants anys devia tenir? No devia ser més gran que l'Ida.

L'Ida va tancar l'aixeta de l'aigua calenta i va obrir més la de l'aigua freda. La *maman* deia que l'aigua gaire calenta accelerava l'envelliment de la pell. L'Ida va agafar el flascó de l'oli d'avet negre i en va abocar un bon raig a la banyera. Va tancar la porta i, tot seguit, es va treure el barnús i es va mirar una bona estona al mirall. Seria una llàstima malbaratar tot allò que veia en l'estirat d'en Campmann, per més que el pare li augurés un futur d'allò més prometedor. La senyoreta Bunge va deixar de contemplar-se i es va ficar a l'aigua de color verd profund, que feia l'olor de dues hectàrees de bosc d'avets.

Es va quedar una bona estona a l'aigua, rumiant com seria prendre el control de moltes coses. Segurament la vida seria més alegre i posaria fi a l'avorriment espantós en què estava immersa.

La Henny es va quedar una estona observant l'aparador de Salamander, a l'avinguda de Jungfernstieg. Les sabates amb què somiava des de feia setmanes ja no estaven exposades, i les altres eren encara més cares. Es va plantejar entrar a la sabateria i preguntar si tenien les sabates de taló de pell girada de color bordeus, però potser valia més guardar-se els diners per concedir-se petites llibertats.

La primavera acabava de començar i ja tenia ganes que arribés l'estiu. Si tenies diners, a la vora del riu Alster la diversió estava assegurada: llogar una piragua amb la Käthe, anar a nedar a la piscina exterior del parc de Schwanenwik. L'últim estiu que havia estat feliç tenia tretze anys. El següent ja havia arribat acompanyat de la por d'una guerra imminent.

Tan aviat com havia acabat la formació a l'hospital de Lohmühle, l'havien assignat a l'hospital militar que havien instal·lat a l'edifici de l'escola per a persones cegues del número 42 del carrer de Finkenau.

La Henny recordava el dia en què les infermeres havien acompanyat a fora els soldats ferits que podien caminar per fer una fotografia de grup. Molt pocs s'havien posat l'uniforme; la majoria d'ells portaven la bata de l'hospital i el seu casquet de plat, la lligadura casernària dels soldats rasos.

La Henny s'havia situat darrere del fotògraf i havia aixecat la mirada del grup per observar la maternitat que hi havia a l'altra banda del carrer. Una dona acabava de sortir del Finkenau amb una criatureta embolicada en braços.

En aquell instant, la Henny va tenir clar que aquell era el seu lloc. No volia ser infermera, sinó llevadora. Sentia un gran anhel de portar noves vides al món, ja havia vist massa misèria i dolor cada dia a l'hospital militar.

Després, el novembre de l'any anterior, la guerra per fi s'havia acabat, i havia sol·licitat una plaça d'aprenent al Finkenau. L'Else li va donar suport, encara que trobarien a faltar el sou de la Henny al pressupost familiar.

La Henny va haver d'esperar que passessin cotxes de cavalls, de punt i un parell de carros per poder travessar la Jungfernstieg i arribar a l'Alster. Els arbres joves que puntejaven aquell costat del carrer exhibien els primers brots

verds, el cel gris s'havia obert i es tenyia de blau, els pardals refileaven des dels arbres.

Passejaria, es menjaria l'estofat de l'Else i després aniria a casa de la Käthe, a veure com passava un dels últims dies lliures que els quedaven. Ara que hi pensava, però, la Käthe no havia dit que havia quedat amb en Rudi per dinar?

Tenia moltes ganes de conèixer-lo. La Käthe l'havia conegut al gener i semblava que li agradava molt. La Henny passava molt de temps imaginant-se com seria el seu príncep blau. Enamorar-se. Un altre punt pendent de la seva llista de desitjos.

El *petit four* blanc que la Käthe havia triat estava decorat amb perles platejades. Li hauria agradat agafar també un dels pastissets de color verd llima, amb tot de violetes de sucre per sobre. Tanmateix, li havia semblat que en Rudi s'havia posat nerviós; potser no portava prou diners.

Es van asseure sota una de les grans aranyes de vidre que submergien la cafeteria del Reichshof en un ambient esplendorós. Que agradable que era gaudir de la cara lluminosa de la vida, amb una forquilla a la mà. Amb tot, la Käthe la va tornar a deixar a un costat, va collir una perla platejada de la glaça i se la va posar sobre la llengua. Volia paladejar el plaer.

En Rudi va prendre un glop de te i va ficar una mà a la butxaca de l'americana. El poema per acompanyar el pastís. La Käthe es va esforçar a fer cara d'interès, però, en lloc de prestar atenció als versos, la ment se li'n va anar a la seva mare, que aquell dia havia començat a treballar en una casa senyorial. L'Anna era qui sustentava la família i ara, sense el sou de la Käthe, encara més. El seu pare tenia

trenta-quatre anys quan havia tingut l'accident a la drassana, i la pensió d'invalidesa era més aviat discreta.

I ella era allà, amb en Rudi, sota una aranya de vidre. Dos joves amb conviccions d'esquerres a qui, malgrat això, agradava l'esplendor. Una contradicció?

Tanmateix, en Rudi apreciava la poesia encara més que l'esplendor. La manera com s'inclinava sobre el paper, el rínxol que li queia a la cara, el gest amb el qual se l'apartava del front. Tenia les mans primes i llargues. En Rudi era el noi més atractiu que la Käthe havia vist mai. Tenia ganes de fer-li un petó amb la dolçor de la perla sobre la llengua.

Presca d'aquells pensaments, la Käthe es va oblidar completament de menjar-se el pastisset a poc a poc. Abans d'adonar-se'n, ja se l'havia acabat. Com el poema.

En Rudi va plegar el full de paper i se'l va guardar. Va mirar el plat buit de la Käthe i li va saber greu no poder-li comprar cap altre pastisset.

A continuació, va agafar la mà de la Käthe, hi va posar una última perla de sucre, que havia caigut del plat, i li va besar la mà i la perla.

El pare de l'Ida estava assegut al seu despatx a la penombra, ocupant-se dels negocis i, en particular, del cautxú de l'Amazònia.

El cautxú escassejava. Durant la guerra, fins i tot havien confiscat els pneumàtics de bicicleta per cobrir les necessitats de l'exèrcit, perquè el material sintètic només servia fins a un cert punt. Ara també s'havien acabat els pneumàtics de bicicleta, i ell encara no havia pogut adquirir el seu excel·lent cautxú brasiler.

El bloqueig naval dels ports alemanys encara no s'havia aixecat, la globalització que havia enriquit els comerciants

d'Hamburg era només un record. Què se n'havia fet, d'Alemanya? Només de pensar en la pèrdua de Ballin... El kàiser toca el dos i, el mateix dia, Albert Ballin s'enverina quan veu com s'ensorra l'obra de la seva vida. D'altra banda, tots plegats no eren més que venedors als ulls del kàiser. Ningú no estava a l'altura de sa majestat, segurament ni tan sols Ballin. Què havia dit des del principi el gran armador, que havia convertit Hapag en la principal companyia naviliera del món i els havia enviat a tots a terres llunyanes?

«La guerra és una idiotesa explosiva».

No podia pas revelar a la Netty que opinava el mateix. Ella lamentava la pèrdua del kàiser. Ell, no. Ell només enyorava els vells temps, quan era fàcil guanyar diners.

Ara la Netty havia contractat una segona criada i una assistenta, perquè, pel que es veia, les altres dues empleades estaven massa ocupades per carregar galledes amb aigua ensabonada. En Carl Christian Bunge va brandar el cap. Una cuinera, dues criades, una assistenta i el jardiner. El xofer no comptava: era imprescindible. O potser esperaven que es posés al volant de l'Adler?

L'Ida s'havia de prometre com fos amb en Campmann, que feia olor d'èxit i de fortuna; en Bunge tenia nas per a aquestes coses. D'aquesta manera, la seva filla tindria algú que la mantingués i atengués totes les seves pretensions, i ell només hauria de tractar la Netty com una princesa. La Netty era una esposa encantadora, però tenia el cervell d'un esquirollet. Els esquirollets, però, també eren entranyables.

La seva filla era una altra història. Era intel·ligent, i molt, però des que havia acabat la formació al centre de la senyoreta Steenbock no havia tornat a fer res. Se li exigia massa poc i estava consentida. Massa consentida. Amb tot, ell també en tenia part de culpa.

Potser s'hauria d'obrir a altres sectors. En Kiep, per exemple, es dedicava a la compravenda de begudes alcohòliques. Era una opció que valia la pena considerar. Tard o d'hora, els francesos entrarien en joc altra vegada.

Haurien de quedar per sopar, en Kiep i ell. Feia molt de temps de l'última vegada, a l'hotel Atlantic. Aquell dia s'havien begut una ampolla de Feist-Feldgrau, encara que, en realitat, a ell el vi escumós no li deia res. Els Feist de Rheingau eren patriotes jueus. Com Ballin. Quina llàstima.

L'esquirolec, que responia al nom d'Antoinette, cantava les quaranta a la nova empleada. Què en faria, d'aquesta Laboe? Era la segona vegada que deixava el terra brut; aquesta vegada, el terratzo del jardí d'hivern.

La Netty Bunge va assenyalar un racó, on tot d'ornaments de colors alegraven el terratzo blanc i negre. Al costat d'una torreta que acollia una palmera hi havia una taca; era com si algú hi hagués deixat un pot de melmelada de cirera i hi haguessin quedat les restes enganxoses.

—Espero que hi posi més atenció. No toleraré més potineries —va dir, en un to tan recriminador com el dit índex amb què apuntava el racó.

L'Anna Laboe hauria jurat que aquella taca no hi era quan havia netejat el jardí d'hivern, feia un quart d'hora. Amb tot, no l'havien contractat per portar la contrària. No va deixar anar un sospir fins que la senyora se n'havia anat. Només havia treballat un dia a la casa dels Bunge i ja compartia l'opinió de la Käthe, encara que les idees polítiques de la nena s'havien tornat massa d'esquerres, fins i tot per a en Karl. Ell encara creia en els socialdemòcrates, malgrat que els havia faltat temps per doblegar-se davant del kàiser i el nacionalisme.

Com els aniria a les eleccions? A la seva filla l'empipava de mala manera no poder votar encara, ara que les dones ho podien fer per primera vegada. En tot cas, l'Anna Laboe no s'estaria d'anar a la mesa electoral amb en Karl. A més, per a ell també seria més fàcil tornar a casa si anava amb la seva esposa de bracet.

Es va agenollar sobre el terratzo i va netejar la taca vermella sense poder-se explicar de què eren aquelles restes enganxifoses, que sens dubte hauria advertit. Allò no era melmelada de cirera.

Hores més tard, estava asseguda a la taula de la cuina, sense haver-se tret l'abric ni el barretet pla. Davant seu hi havia dues bosses de paper, de les quals van sortir rodolant unes míseres patates i cebes. L'Anna Laboe se les va mirar, cansada, com si no tingués ni idea de què fer-ne. Encara que gairebé fos l'hora de sopar.

—El despatx del senyor és d'un verd tan inquietant que sembla que t'hagis d'ofegar en un llac molt profund —va dir, sense girar-se cap a la Käthe, que acabava d'entrar a la cuina i apujava el llum de gas—. Tenen les parets revestides d'arpillera verd fosc, sembla que sigui fang. I tots aquells testos amb falgueres a sobre dels pedestals. La Mia diu que és molt elegant. És una de les criades, també és nova. Treu la pols i enllustra els mobles. A mi no m'hi deixen ni acostar. Només he estat al despatx perquè s'ha tombat una florera. Tot el terra amarat d'aigua. Per això m'han contractat, per netejar el terra, els vàters i la banyera, on la senyoreta passa hores i hores.

La Käthe va donar una ullada al rellotge de la cuina: les sis de la tarda. I encara no hi havia ni rastre del seu pare. Era capaç de tancar-se als bars fins i tot en ple dia.

—T'hi has estat deu hores? —va preguntar.

—També he passat per Heilbuth i m'he comprat una bata nova. La meva em feia vergonya. I després he anat a cal verdulaire a comprar patates.

—Un llac —va repetir la Käthe. Amb tot, s'havia quedat amb la imatge de la banyera, en què la senyoreta es posava en remull—. Totes les habitacions són així? Amb fang i falgueres?

—Només el despatx del senyor. La cuinera diu que abans de la guerra es va fer ric amb el cauxú de l'Amèrica del Sud. Potser allà va agafar afecte a la vegetació. On és el pare?

—No l'he vist des d'aquest matí, però tampoc no he parat gaire per casa.

—Espero que no s'hagi tornat a emborratxar. Encara no ha superat la mort dels petits. I a sobre, la història de la cama.

—I tu, com ho has superat?

L'Anna Laboe va fer un moviment dèbil amb la mà.

—M'alegro que hagi entrat a la maternitat. Vull que ho sàpigues, Käthe, encara que això vulgui dir que hagi de suportar l'estretor d'aquesta casa una temporada més.

—Has vist la senyoreta al quarto de bany?

—Hi he donat una llambregada, però una batista blanca la cobria des del coll fins als turmells. Es diu Ida.

—I què més fa la senyoreta durant el dia?

La seva mare va arronsar les espatlles.

—I tu, on has estat tot el dia? Que has quedat amb aquell noi? No és massa jove per a tu?

—Vam néixer al mateix any. Ell al gener i jo al juliol.

—El més important és que sigui bona gent —va dir l'Anna Laboe.

La Käthe es va asseure en una cadira i va començar a acariciar les mans de la seva mare. Es va oblidar de treure's l'abric.

—Què passa aquí? —va preguntar en Karl Laboe—. Totes dues encara vestides i amb cara de pomes agres, i el més calent és a l'aigüera.

—Fas pudor d'alcohol —va dir la Käthe.

—No n'has de fer res.

—No us baralleu —va dir la seva mare, i es va aixecar a buscar dos ganivets del calaix. En va posar un davant de la Käthe.

—Feu el favor de treure-us els abrics —va dir en Karl Laboe, i es va desplomar en una de les cadires de la cuina—. O per què no agafes la gerra i surts a buscar cervesa, Käthe? Per celebrar que la teva mare té feina en una casa de gent rica.

—Ja has begut prou per avui —va dir la Käthe, i va agafar l'abric de la seva mare abans d'emportar-se'l al passadís.

—Com ha anat a casa dels senyorets, Annsche? —va sentir que li preguntava el seu pare. «Annsche». Feia temps que no l'hi sentia dir. La segona sorpresa l'esperava a la cuina quan hi va tornar: en Karl Laboe havia agafat un dels ganivets i s'havia posat a pelar patates—. Les patates no es cuinen soles —va dir.

En Rudi Odefey opinava que la deixadesa que la mare de la Henny atribuïa a la Käthe era lasciva, i a ell li encantava. Si havia de dir una cosa que no li agradés de la Käthe, era que no compartia el seu amor per les paraules.

Li havia llegit un poema d'Anna Akhmàtova.

—«En una sola hora, tots hem envellit cent anys. L'estiu cedeix els camps a la tardor. La terra llaurada fumeja».

La Käthe no va mostrar la més mínima emoció amb cap dels versos, abstreta com estava engolint amb delit el

pastisset amb les perles platejades de sucre que, una vegada més, li havia costat una fortuna.

—El poema es titula «I d'agost del 1914» —li va dir—, però no el va escriure fins al 1916. La poetessa és de Sant Petersburg.

La Käthe va assentir amb el cap i es va llepar els llavis, amb l'esperança d'assaborir un altre mos. Amb tot, en Rudi estimava la Käthe més que a ningú, potser amb l'excepció de la seva mare, que, per desgràcia, tampoc no compartia la seva passió per la poesia.

En Rudi va agitar els rínxols foscos, que ja li havien crescut massa i no serien del grat del vell Hansen, que li ensenyava l'ofici de caixista. Amb tot, en Hansen solia deixar anar una riallada amb tot allò que li desagradava. A la impremta se sentien moltes rialles.

El *Hamburger Echo* havia estat un dels portaveus del moviment obrer local, si bé amb l'esclat de la guerra s'havia doblegat i fet l'aleta al kàiser i la pàtria. No obstant això, era el millor lloc que en Rudi havia trobat per aprendre l'ofici. Allà tenia les paraules a tocar.

De qui havia heretat aquella passió? De la seva mare, de ben segur que no. Potser de l'home a qui pertanyia el passador de corbata daurat que portava a la casa de préstecs per aconseguir una mica de diners. La cadena del rellotge ja l'havia empenyorat. Esperava que un dia pogués recuperar totes aquestes peces heretades que la seva mare li havia regalat per la confirmació.

El seu pare havia desaparegut de l'escena abans i tot que ell nasqués. Només en tenia una fotografia, que mostrava un jove ben plantat, amb barret i levita, davant d'un paisatge alpí pintat en un estudi fotogràfic.

De petit ja havia descobert que era un fill il·legítim, ja que moltes vegades remenava el calaix en què la seva

mare desava els documents i llegia tot allò que trobava. No tenia gaires més coses per llegir. L'únic llibre que hi havia a casa era *La cançó de la vida*, de Rudolf Herzog, que amb deu anys ja se sabia de memòria.

—Al final, el casament no es va celebrar —havia dit la seva mare, i li havia posat la capsa de puros amb la cadena del rellotge, el passador de corbata i la fotografia a les mans, sense aclarir si el nuvi havia mort. En Rudi l'havia vista tan apocada que hauria estat cruel pressionar-la per arrencar-li la veritat. Així s'havia quedat. No n'havien tornat a parlar mai més.

En Rudi va enfilat els graons gastats de l'escala de fusta, es va aturar a la primera planta davant d'una porta amb vidres gravats i es va treure la bosseta de feltre d'una butxaca de l'americana. No li donarien gaires diners pel passador de corbata. Tenia l'esperança posada en la gran perla, tot i que probablement només era de cera.

Aquell prestador li inspirava confiança. Per la cadena del rellotge havia rebut més del que s'esperava. Allò no només li havia permès finançar els pastissos de la Käthe, sinó que també havia comprat un xal de cotó autèntic per a la seva mare i una antologia de poesia de Heinrich Heine per a ell.

Darrere el mostrador, el vell es va apropar la lupa a l'ull i va examinar aquell objecte heretat del pare desconegut.

—Un passador xapat d'or amb una perla d'Orient. Una combinació de materials extraordinària. D'on ha tret la peça?

—L'he heretat —va dir en Rudi—, igual que la cadena de rellotge que li vaig portar. —Li semblava que jugaria a favor seu recordar-li que mantenien una relació comercial fructífera des de feia temps.